

การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ*

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL MANAGEMENT PROCESSE
THAT ENCHANCE LEARING SKILLS IN THE 21st CENTURY OF
THE BACHELOR OF POLITICAL SCIENCE PROGRAMS IN
GOVERNMENT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
YASOTHON BUDDHIST COLLAGE

ณัฐพล จินดารัมย์

Natthapol Jindarum

พระครูวาปีธรรมวิโรจน์

Prakru Wapidhammawiroj

กนต์ ศรีหล้า

Kanta Srilah

ธมกร ทयाประศาสน์

Thamakorn Thayaprasart

นิคม ปาทะวงศ์

Nikom Pathawong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist Collage, Thailand

E-mail: worachet031973@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เป็นวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t – test, F – test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

---

* Received 14 May 2020; Revised 2 June 2020; Accepted 19 June 2020

0.05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LS.D. (Least – Significant Different) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 25 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.13$) และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.00$) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาจารย์และนักศึกษาที่มีอายุ แตกต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอาจารย์และนักศึกษามีเพศ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น รวมถึงควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้ที่ปัญหาด้านภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การจัดการศึกษา, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

Abstract

The purpose of this research is to study, analyze, and make suggestions for the development of educational management processes that enhance learning skills in the 21st century of bachelor degree on political science programs in government of mahamakut buddhist university yasothon buddhist college and using mixed research methods. The quantitative research used a sample of 165 people. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation. And t – test, F – test. If differences were found at statistical significance at the level of 0.05, the differences of mean values were tested in pairs by the method of LS.D. (least – significant different). Qualitative research uses in – depth interviews. There were 25 people who gave information. The result of the research shows that Comments on the development of educational management processes that enhance learning skills in the 21st century. The overall political science curriculum in 5 aspects is at a high level ($\bar{X} = 4.02$) When considered in each aspect, it was found that the morality and ethics had

the highest mean ($\bar{X}$ = 4.16), followed by knowledge ($\bar{X}$ = 4.13) and interpersonal skills and responsibilities ($\bar{X}$ = 4.00) The hypothesis testing found that teachers and students of different ages There is an opinion on the development of educational management processes that enhance learning skills in the last century. 21 The Bachelor of Political Science program is significantly different at the level of 0.05. The Suggestions show that teaching and learning should enhance numerical analysis skills. Communication and information technology and English language skills are increasing. And there should be research related to the problems of teaching and learning in the 21st century for those with English language problems and the use of modern information technology

Keywords: Development, Process of Education Management, 21st Century Learning Skills, Bachelor of Political Science

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากยุคศตวรรษที่ 20 เพราะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนที่คนได้ (ปัญญาประดิษฐ์ระบบ AI: Artificial Intelligence) กระบวนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย การจัดการศึกษาที่จะมุ่งหมายให้บัณฑิตมีทักษะการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอย่างชาญฉลาดและมีคุณภาพในยุคนี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถเป็นอย่างยิ่ง (กรมวิชาการ, 2542) สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมพัฒนาการจัดการศึกษาให้นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมในยุคปัจจุบัน ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้น สาระวิชาที่มีความสำคัญมาก แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 สถานการณ์ปัจจุบันการเรียนรู้ในสาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าในกระบวนการจัดการศึกษานั้นมีองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันคือ คน องค์ความรู้ และสังคม การศึกษาที่มีลักษณะเป็นสากลจะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน โดยเฉพาะที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้วเพื่อออกไป

พัฒนาสังคมประเทศชาติ หนึ่งจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา ธรรมชาติของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเข้าไปสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากลักษณะธรรมชาติของการอุดมศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยจะต้องทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ คน องค์ความรู้ และสังคม (เรณูมาศ มาอ่อน, 2559)

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญสำหรับนักศึกษาในยุคนี้ การพัฒนาให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตและยืนหยัดในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในศตวรรษนี้ สามารถเอาตัวรอด เป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษา มีคุณลักษณะทักษะแห่งอนาคตใหม่ พัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรจรโรงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น การศึกษาเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมโดยรวมให้ดีขึ้น จึงไม่น่าแปลกที่ทุกองค์การทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ต่างเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนเรื่องการศึกษา ในระดับโลกนั้นองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหัสวรรษ 2030 (Sustainable Development Goals: SDGs) ข้อที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาที่เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2560)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ได้จัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทักษะ 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ แต่เมื่อสังคมโลกและประเทศชาติมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง จึงมุ่งหมายที่จะพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพเหมาะสมตามที่กล่าวแล้วข้างต้น จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยและคณะทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของหลักสูตร ให้มีความเป็นมาตรฐานสากล ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและผู้ใช้

บัณฑิตหรือตลาดแรงงานต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และทักษะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ผู้บรรยายและนักศึกษาในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 294 รูป/คน และใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 รูป/คน โดยการใช้ตารางคำนวณของ Krejcie & Morgan (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2550) ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interviews) เป็นรายบุคคล จำนวน 25 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนอาจารย์ผู้บรรยาย จำนวน 5 รูป/คน และตัวแทนนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 20 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เกิดจากการแนะนำบอกต่อ ๆ กันแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม, ด้านความรู้, ด้านทักษะทางปัญญา, ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ, และด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล จำนวน 25 รูป/คน

เกี่ยวกับประเด็นของหลักการและวิธีการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสาระสำคัญ

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ ศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อในระบบออนไลน์ แปลความหมาย วิเคราะห์ สังเคราะห์แล้ว กำหนดขอบเขตประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัยทั้งข้อคำถามเชิงปริมาณและข้อคำถามเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งประเมินค่า IOC โดยมีค่าเท่ากับ .086 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนเกิดความสมบูรณ์แล้วได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน จำนวน 30 รูป/คน เพื่อทดสอบความเสถียรของแบบสอบถามก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ การลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์หรือรายละเอียดของการวิจัย และแจกแบบสอบถาม จำนวน 165 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนครบตามจำนวน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เกิดจากการแนะนำบอกต่อ ๆ กันแบบลูกโซ่ จำนวน 25 รูป/คน และนำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) แล้ววิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลในเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ สถิติสำเร็จรูปทางการวิจัยสังคมศาสตร์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า t - test, F - test ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วยการสรุปและประมวลผลข้อมูลที่ได้มาจากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการตีความใน 3 ลักษณะ ได้แก่ วิวิวิเคราะห์เชิงพรรณนา วิวิวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัย

การแปรผลการวิจัย

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นอาจารย์ จำนวน 15 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 เป็นนักศึกษา จำนวน 150 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 90.90 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 57.58 เพศชาย จำนวน 70 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 42.42 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับ ม.6 และ ปวส. จำนวน 150 รูป/คน ระดับปริญญาโท 12 รูป/คน ระดับปริญญาเอก 3 คน อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยจากข้อมูลเชิงปริมาณด้านความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) และด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.75$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ผลการวิจัย พบว่า กระทบการจัดการศึกษาส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

- 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการสอดแทรกสาระและกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและฝึกการใช้เหตุผลด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$)
- 2) ด้านความรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองและจากประสบการณ์ และเน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้อย่างแท้จริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานและการบริหารจัดการงานได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$)
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อาจารย์ผู้บรรยายรายวิชาจัดให้มีการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยมีการหมุนเวียนการเป็นผู้นำและผู้ตาม ในฐานะสมาชิกกลุ่มและกำหนดให้มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนภายในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$)
- 5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และ

สารสนเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการศึกษาได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.58$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ควรจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น รวมถึงควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้ที่ปัญหาหรือด้อยทักษะด้านภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัย ทั้งนี้เพราะพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษามีความแตกต่างกัน เช่น นักศึกษาบางกลุ่มสำเร็จการศึกษามาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โรงเรียนพระปริยัติธรรม และนักศึกษาบางกลุ่มเป็นผู้มีอายุหรือมีงานทำแล้ว เป็นต้น

การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแปรปรวน การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	15.19	3	5.06		
ภายในกลุ่ม	631.94	386	1.59	3.18	0.02*
รวม	629.13	389			

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแปรปรวน การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ L.S.D. (Least Significant Different) ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร โดยรวม

อายุ		20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปีขึ้นไป
		3.01	3.30	3.31	3.85
20 – 25 ปี	3.01	–	0.17	0.62	0.01*
26 – 30 ปี	3.30		–	0.91	0.03*
31 – 40 ปี	3.31				0.14
41 ปีขึ้นไป	3.85				–

จากตารางที่ 2 วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ด้วยวิธีการ L.S.D. (Least Significant Different) พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ที่มีอายุช่วง 20 – 30 ปี ช่วงอายุ 31 – 40 ปี มีความแตกต่างกันกับช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยและการแปรผลจากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ด้าน พบว่า ความเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ส่วนด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.75$) อภิปรายผลได้ว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมุ่งให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการคิด และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ ถนอมชัย ธวัช ศึกษาเรื่อง ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา พบว่า ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ทุกภูมิภาคของโลกสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว เชื่อมต่อกันอย่างไร้พรมแดน ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษา ภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความท้าทายในการพัฒนานักศึกษาที่เน้นทั้งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิตและยืนหยัดในโลก

อนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในศตวรรษนี้ สามารถเอาตัวรอด เป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะทักษะแห่งอนาคตใหม่ พัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรยาบรรณให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น นั่นคือจิตห้าลักษณะสำหรับอนาคตที่สำคัญประกอบด้วย 1) จิตเชี่ยวชาญ 2) จิตรู้สังเคราะห์ 3) จิตสร้างสรรค์ 4) จิตเคารพ และ 5) จิตรู้จริยธรรม (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มอบให้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ และคณะ จัดทำรายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะได้รับการพัฒนาทางวิชาการมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้และทักษะตามความถนัดและสนใจมากขึ้น มีการพัฒนาด้านทักษะการคิด แต่มีข้อมูลบางส่วนที่แสดงว่าทักษะการคิดยังไม่มีคุณภาพหรือคิดซับซ้อนได้ไม่มากนัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

ด้านความรู้ หลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต มีการพัฒนาอย่างระบบและต่อเนื่องที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ อริสสา สะอาดนัก ศึกษาเรื่อง ทักษะจากการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรณีศึกษารายวิชาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะสาระวิชาหลัก และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่จำเป็นมากที่สุดคือบรรยากาศการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือควรมีการเสริมทักษะชีวิตในเรื่องการจัดการเวลา และทักษะ อาชีพจากผู้เชี่ยวชาญในสายงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน (อริสสา สะอาดนัก, 2551) และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มอบให้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์และคณะ จัดทำรายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะได้รับการพัฒนาทางวิชาการมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้และทักษะตามความถนัดและสนใจมากขึ้น มีการพัฒนาด้านทักษะการคิด แต่มีข้อมูลบางส่วนที่แสดงว่าทักษะการคิดยังไม่มีคุณภาพหรือคิดซับซ้อนได้ไม่มากนัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

ด้านทักษะทางปัญญา ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานและการบริหารจัดการงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนิตา มิตรานันท์ และคณะ ทำวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนการสอนควรกำหนดทิศทางของหลักสูตรจากความต้องการของ

ผู้ใช้บัณฑิตและสังคม เน้นการปฏิบัติจริง มีการประเมินผลการเรียนที่หลากหลาย กระตุ้นให้มีความวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนให้คณาจารย์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวิธีการปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice) ซึ่งกันและกัน และแสวงหาบุคคลภายนอกมาสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีจรรยาบรรณ วิชาชีพของคณาจารย์ ด้านการวิจัย ควรสนับสนุนให้คณาจารย์มีผลงานวิจัยทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติมากขึ้น (ชนิตา มิตรานันท์ และคณะ, 2552)

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อาจารย์ผู้บรรยายมีการจัดให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มโดยมีการหมุนเวียนการเป็นผู้นำและผู้ตามในฐานะสมาชิกกลุ่มและกำหนดให้มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย เสง้อัน ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมากที่สุด ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ 3) ด้านการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการสาระความรู้ต่าง ๆ 5) ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และ 6) ด้านการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน และเรื่องที่ครูต้องการพัฒนามากที่สุด คือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน (อุทัย เสง้อัน, 2545)

ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ หลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิตควรมีการจัดการเรียนที่เน้นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มอบให้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ และคณะ จัดทำรายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะได้รับการพัฒนาทางวิชาการมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้และทักษะตามความถนัดและสนใจมากขึ้น มีการพัฒนาด้านทักษะการคิด แต่มีข้อมูลบางส่วนที่แสดงว่าทักษะการคิดยังไม่มีคุณภาพหรือคิดซับซ้อนได้ไม่มากนัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ได้จัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.75$) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาจารย์และนักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องให้ความสำคัญและออกแบบหลักสูตรหรือวิธีการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ จากการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งการนำข้อมูลมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) แล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมเชิงพรรณนา พบประเด็นข้อเสนอแนะในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ควรจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น 2) หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษามีความแตกต่างกัน เช่น นักศึกษาบางกลุ่มสำเร็จการศึกษามาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย โรงเรียนพระปริยัติธรรม และนักศึกษาบางกลุ่มเป็นผู้มีอายุหรือมีงานทำแล้ว เป็นต้น 3) หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้ที่ปัญหาหรือด้อยทักษะด้านภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัย

เอกสารอ้างอิง

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. (2550). เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนา นักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 3(2), 208–222.
- เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(2), 169–176.
- กรมวิชาการ. (2542). การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กรม วิชาการ.
- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2560). การศึกษาโลกในศตวรรษที่ 21: ระบบยังเหลือมล่ำ การเรียนรู้ยัง วิกฤต. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2561 จาก <https://www.the101.world/global-education/>
- ชนิดา มิตรานันท์ และคณะ. (2552). แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทาง วิชาการของภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษ ที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ สดศรี – สฤชดีวงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รายงานการวิจัยการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ใน รายงานวิจัย. สำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้.
- อริสสา สะอาดนัก. (2551). ทักษะจากการจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กรณีศึกษา รายวิชาการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัย ช่างอ้น. (2545). ความต้องการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.